

Ivar Eide for herredsretten

Den 74 år gamle steinhoggeren har dårlig husk, men aktoratets beviser mot ham er mange og vektige

Den 74 år gamle steinhoggeren Ivar Eide sto i går for Nordmøre herredsrett, tiltalt for sine forhold i krigstiden. Retten ble satt i ungdomshuset på Eide og administrert av sorenskr. Johnsrud, med inspektør Olav Hoel, Bård Lunde, og fisker Knut Øksenvåg, Bremnes, som domsmenn. Påtalemyndighetene var representert ved politifullmektig Petersen og forsvarer var Robert Gilroy Dall.

Tiltalen omfatter medlemsskap i NS fra september 1941 til kapitulasjonen. Fra 1943 var han tiltalsmann for NS i Eide krets — i denne tiden drev han atskillig propaganda for partiet, bl. a. ved plakattoppslag og utdeling av propagandamateriell. Forsøk på verving er også blant tiltalepostene. Ivar Eide hadde et horn i siden til kommunistene og ved et høve tilskrev han konstituert statsråd Lunde med kray om at alt kommunistisk islett måtte bli utryddet.

Tiltalte gjorde energiske forsøk på å få steinhoggerne i Eide inn i det nazistiske håndverkerforbund. Den nasjonale arbeidsinnsats lå ham også varmt på hjertet og han tok del i tvangsutskrivningen av arbeidskraft. Overfor arbeidsformidlingen i Molde foreslo han en rekke borgere utskrevet til Tordalen(?) verk. Da steinhoggeriene i Eide ikke innstilte driften etter myndighetenes påbud, rapporterte tiltalte forholdet. Samtidig søkte han om dispensasjon for sin egen bedrift, og oppnådde dette. Imidlertid fikk han ikke tildelt den nødvendige arbeidskraft gjennom stedets arbeidsformidling. Resultatet ble at tiltalte anmeldte arbeidsformidlingens formann, Karl Silset, for «kommunisme» og for å ha drevet personlig forfølgelse av Eide.

Gjennomgåelsen av de mange tiltalepunktene tar lang tid. Tiltalte hører dårlig og husker en-

tiltalte, og dessuten hadde jeg dårlige batterier. Men apparatet mitt stod til disposisjon for alle som ville lytte på London.

Tiltalte hevdet at han ikke likte Quisling og samarbeidet med tyskerne. Aktor legger imidlertid fram et skriv fra tiltalte til Guldbrand Lunde. Der gir han uttrykk for sin sorg over at folkelivet forsumpes og håper at «folkeretten» må seire over de enkeltes betenkeligheter. Brevet er undertegnet: «Hell og Sæl in Norwegen!»

Tiltalte har lite eller intet kjennskap til frontkjemperkontoret og den norske legion. Han abonnerte på Fritt Folk, men leste det aldri. Læreraksjonen trodde han nærmest var et tysk tiltak.

— Har De vært medlem av NS? spør administrator.

Tiltalte ryster energisk på hodet.

— De har nettopp lovet å tale sant. Her har jeg Deres eget søknadsskjema med anbefaling fra Brokstad.

Tiltalte: — Jeg trodde det var et skjema som angikk familieforholdene mine jeg.

— Har De betalt kontingent?

— Langtifra.

— Her står det at De har betalt tre kroner.

— Ja, det er mulig, men jeg husker det ikke. Tiltalte er helt ukjent med at det har vært NS-lag på Eide og han har aldri innhatt tillitsverv. Aktor legger imidlertid fram et skriv hvor tiltalte selv betegner seg som partiets tillitsmann. Tiltalte skjønner fremdeles ingenting.

— Delte De ut plakater?

— Jeg fikk mange plakater tilsendt, sier tiltalte. Jeg gikk rundt på skikkelig måte og spurte om jeg kunne få stille dem ut.

— Hvorfor gjorde De alt dette? spør administrator.

— Jo, jeg hadde søkt om arbeidstillatelse for bedriften min og måtte naturligvis møte

meratene drog til Visnes og tok fatt med steinhoggeri. Alesund ble en stor avtaker, bl. a. ble kirka bygd av marmor fra Visnes. Bedriften vokste. Nye avtakere kom stadig til, bl. a. ble Gildvangens store bygning i Trondheim reist av Visnestein. Senere kom kalksteinindustrien til som en viktig leverandør til bygningsindustri og jordbruk, — og ikke minst til den kjemiske industri. Råmaterialene fra kalksteinindustrien fikk avtakere landet rundt, ikke minst i papir- og seluloseindustrien. Kalksteinbrenning har forøvrig gamle tradisjoner på Visnes. Den hadde vært i gang i 40 år den gangen Eide tok fatt, men først i hans tid har industrien arbeidet seg fram til en industri av betydning.

Ved krigsutbruddet i 1940 var over 200 mann beskjeftiget ved de mange bedrifter som var knyttet til marmorfeltene på Visnes. For sin innsats på marmorindustriens område fikk Ivar Eide i 1939 Kongens fortjenstmedalje. I dag skal herredsretten på Eide lønne den 74 år gamle mannen for hans innsats under krigen. Rettferdigheten skal og må skje fyldest. Det er bare en av de mange tragedier under krigen.

Påstand om seks måneders fengsel

I går kveld la aktor ned påstand i saken mot Ivar Eide. Overensstemmende med forelegget lyder påstanden på seks måneders fengsel og delvis rettighetstap.

Fremdeles ingen
ishytting i Sur

da dårligere og forklaringen hans blir temmelig uskar og svervende, særlig overfor de alvorligere punkter i tiltalen. Under eksaminasjonen om hans forhold til tyskerne erklærer han til stadighet at han ikke forstod seg på politikk og at han lite visste om det som skjedde i landet og ute i verden.

— Men hørte De ikke radio da? spør administrator.

— Nei, Jeg hører dårlig, svarer

partiets ønsker.

Svaret er karakteristisk for tiltaltes innstilling til andres problemer, samtidig som han forsøker å begrunne sin innstilling på bakgrunn av nasjonal innstilling.

Det framlegges et par skriv tiltalte har sendt til Trygve Eide og Jak. Egge. Han forespeilte begge en stor og strålende framtid og smigrer dem med at de er energiske og evnerike ungdommer. Søknadsskjema var vedlagt brevene, som slutte med: «Oldnorsk hilsen. Heil og Sæl.»

Tiltalte skjønner fremdeles ingenting. Han studerer brevene vel og lenge, men har vondt for å huske.

— Nei, jeg har nok ikke skrevet det der, sier han til slutt tilsynelatende lettet. Jeg kan ikke skrive på maskin.

Eksaminasjonen fortsetter. Tiltalte stilles over for de enkelte punkter i tiltalen, og rettens administrator har atskillig bry med å holde tiltalte innenfor sakens ramme. Aktoratet legger imidlertid fram vektige beviser av tiltaltes korrespondanse, og denne dårlige hukommelse kan ikke betviles.

Det er innkalt 13 vitner, men det er lite trolig at noe nytt vil komme fram under vitneavhøringen. En antar at saken blir ferdigbehandlet i dag.

Mannen i tiltaleboksen.

Det er noe visst tragisk over Ivar Eldes skjebne. I dag sitter han for retten på Eide og venter på sin dom som landsforræder. Men en gang var den samme mannen med på å legge grunnen for den store steinindustrien som Eide i dag baserer sine framtidige muligheter på. Han tilhører den gamle garde anleggsarbeidere, som i unge år fartet land og strand rundt omkring. Han var med på jernbaneanlegget Hamar—Sel, på Solør-banen, på Bergensbanen, han bygde bruer av tre og stein og brøt marmor ved bruddene i Fauske og da Alesund brente i 1904 drog han dit sammen med 7—8 østlendinger for å bygge nytt på branntomtene. Dette var før jernbetongens tidsalder og Alesund hadde stort behov for byggematerialer. Slik kom Eide inn på tanken på de store marmorleiene på Otnes, som han kjente så godt fra barnedagene. Slik gikk det til at han sammen med 7—8 av anleggska-

Surnadalsfjorden

Saken skal behandles i herredstyre møte tirsdag.

Det ble ikke til noe med isbrytingen i Surnadalsfjorden i går, men derimot tok en til med innsamling av penger blant de interesserte for å gå i gang med isskjæring i stor stil. Det ble også gjort henvendelse til marinekommandoen i Trøndelag, men for tiden disponerer man ikke over båt som kunne passe til formålet.

På herredstyre møtet torsdag vil ordfører Sæterøy ta saken opp og foreslå at det blir nedsatt en nemnd som skal organisere og stå for isskjæringen.

Julefest i Eide

Den ytre Sjømannsmisjon i Eide holdt sin årlige julefest lørdag kveld i ungdomshuset på Eide. Den store festsalen var vakkert pyntet med flagg og levende grønt og en stor forsamling av voksne og barn var samlet omkring juletreet. Det var taler av emissær Ottar Istad og lærer Lyngstad, dessuten opplesning og musikk. Utpå kvelden bød formannen, fru Helene Eide, på kaffe i spisesalen og så var det naturligvis gang rundt treet til julens kjente og kjære melodier.

Tettbebyggelse i Byskogen

Minde Hageselskaps koloni i Byskogen har etterhvert utviklet seg til en tettbebyggelse, og det at de små villaene der ute nå bebos året rundt har gjort at kjørehastigheten for motorkjøretøyer har skapt visse problemer. Fylkesarbeidsnemnda har derfor i møte i Molde gjort vedtak om at strøket ved Minde Hageselskaps koloni skal betegnes som tettbebyggelse. I henhold til trafikkreglens prg. 26 vil maksimalhastigheten for motorkjøretøyer da bli 35 km.